

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ВЛАСНІСТЬ ТА ЕКОНОМІЧНА ВЛАДА

Робоча програма
для студентів усіх спеціальностей
другого (магістерського) рівня

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2017

УДК 330.111.62(07)

ББК 65.011.3р

В 58

Затверджено на засіданні кафедри політичної економії.

Протокол № 1 від 28.08.2016 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: І. Ф. Лісна

І. В. Пивавар

Власність та економічна влада : робоча програма для студентів усіх спеціальностей другого (магістерського) рівня : [Електронне видання] / уклад. І. Ф. Лісна, І. В. Пивавар. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 51 с.

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами. Вміщено плани лекцій і семінарських (практичних) занять, матеріал для закріплення знань (завдання для самостійної роботи, контрольні запитання), критерії оцінювання знань студентів.

Рекомендовано для студентів усіх спеціальностей другого (магістерського) рівня.

Вступ

У сучасних умовах Україна перебуває на такому етапі розвитку, який характеризується структурною перебудовою економічної системи суспільства. Особливе місце в цих перетвореннях посідає трансформація відносин власності, що супроводжується становленням та укріпленням інституту економічної влади.

Вивчення характеру взаємодії відносин власності та економічної влади надасть можливість майбутнім фахівцям розуміти соціально-економічні процеси, що відбуваються в нашій державі та світі загалом, професійно оцінювати суспільні й економічні явища, науково обґрунтовувати шляхи підвищення як економічної, так і соціальної ефективності функціонування економіки.

Теоретичною базою вивчення цієї дисципліни є такі навчальні дисципліни, як: "Політична економія", "Політологія", "Історія економічних вчень", "Макроекономіка" "Мікроекономіка", "Менеджмент" тощо. Знання, здобуті під час вивчення цих дисциплін, є необхідною основою для опанування питань взаємодії інститутів власності й економічної влади в різних соціально-економічних умовах.

Необхідним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни є самостійна робота студентів із вітчизняною та зарубіжною економічною літературою, нормативними актами з питань регулювання відносин власності, статистичними матеріалами.

Навчальна дисципліна "Власність та економічна влада" є вибірковою навчальною дисципліною підготовки фахівців освітнього ступеня "магістр" спеціальності 051 "Економіка".

Тематичний план навчальної дисципліни "Власність та економічна влада" складається із двох модулів, які об'єднують сім тем, логічно пов'язаних між собою.

1. Опис навчальної дисципліни

Назви показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 05 "Соціальні і поведінкові науки"	Вибіркова
Змістових модулів – 2	Усі спеціальності	Рік підготовки
Загальна кількість годин – 150		1-й
		Семестр
	Освітній ступінь: другий (магістерський)	1-й
		Лекції
		20 год
		Семінарські
		20 год
		Самостійна робота
		110 год
	Вид контролю	
		залік

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить 36 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни "Власність та економічна влада" є забезпечення поглибленого вивчення сутності основних фундаментальних категорій економічної науки, котрими є власність і економічна влада; формування уявлення про форми взаємозв'язку та взаємодії відносин власності й економічної влади в різних соціально-економічних умовах.

Завдання навчальної дисципліни полягає у глибокому та всебічному розкритті змісту відносин власності й економічної влади, дослідженні форм їхньої взаємодії та взаємозв'язку, що дозволить майбутнім фахівцям значно розширити свій науковий світогляд.

Предметом навчальної дисципліни є особливості взаємозв'язку та взаємодії інститутів власності й економічної влади.

Об'єктом вивчення є зміст та наявні тенденції трансформації відносин власності й економічної влади в Україні.

У результаті опанування навчальної дисципліни "Власність та економічна влада" студенти мають **знати**:

основні категорії та поняття дисципліни;

методологічні засади аналізу відносин власності й економічної влади;

загальнотеоретичні закономірності розвитку інститутів власності й економічної влади;

основні напрями соціалізації сучасної економіки;

світові тенденції розвитку корпоративних відносин та їхні особливості в Україні;

основні типи і форми взаємозв'язку та взаємодії відносин власності й економічної влади в різних соціально-економічних умовах;

особливості розвитку та взаємодії інститутів власності й економічної влади в Україні.

У процесі вивчення навчальної дисципліни у студентів мають бути сформовані такі **вміння**:

системно застосовувати теоретичні знання до аналізу конкретних соціально-економічних ситуацій;

робити наукові узагальнення щодо оцінки вияву окремих економічних явищ, притаманних трансформаційним процесам у світі та національній економіці;

здійснювати порівняльний аналіз різних економічних систем із позицій взаємодії інститутів власності й економічної влади;

оцінювати тенденції трансформації відносин власності й економічної влади як в Україні, так і світі загалом;

розробляти заходи щодо підвищення ефективності взаємодії інститутів власності й економічної влади як на рівні окремих підприємств, так і економічної системи загалом.

У процесі викладання навчальної дисципліни основну увагу приділяють оволодінню студентами професійними компетентностями, наведеними в табл. 2.1.

**Професійні компетентності, яких набувають студенти
після вивчення навчальної дисципліни**

Коди компетентностей	Назви компетентностей	Складові частини компетентності
ВЕВ* 1	Знання, уміння та навички щодо визначення теоретичних аспектів відносин власності й економічної влади	Здатність застосовувати загальнонаукові та специфічні методи в дослідженні взаємозв'язку і взаємодії відносин власності й економічної влади
		Здатність аналізувати концепції власності, еволюцію типів і форм власності з розвитком суспільства; виявляти взаємозв'язок категорій "праця" та "власність"
		Здатність аналізувати та давати науково обґрунтовану оцінку різним аспектам власності
		Здатність аналізувати форми реалізації економічної влади і давати науково обґрунтовану оцінку взаємозв'язку та взаємозалежності політичної й економічної влади
ВЕВ 2	Знання, уміння та навички щодо визначення форм взаємозв'язку і взаємодії відносин власності й економічної влади	Здатність аналізувати основні типи і форми взаємодії та взаємозв'язку власності й економічної влади, давати їм науково обґрунтовану оцінку
		Здатність робити наукові узагальнення щодо оцінки вияву окремих економічних явищ, притаманних трансформаційним процесам у світі та національній економіці; здійснювати порівняльний аналіз різних економічних систем із позиції взаємодії інститутів власності й економічної влади
		Здатність аналізувати та оцінювати тенденції трансформації відносин власності й економічної влади як в Україні, так і світі загалом; розробляти заходи щодо підвищення ефективності взаємодії інститутів власності й економічної влади як на рівні окремих підприємств, так і економічної системи загалом

*ВЕВ – Власність та економічна влада.

Структуру складових частин професійних компетентностей та їхнє формування, відповідно до Національної рамки кваліфікацій України, наведено в додатку А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Теоретичні аспекти відносин власності та економічної влади

Тема 1. Предмет дисципліни "Власність та економічна влада".

Методи дослідження

1.1. Предмет, мета та завдання дисципліни "Власність та економічна влада".

Актуальність вивчення взаємозв'язку інститутів власності та економічної влади для підготовки сучасних фахівців. Мета та основні завдання навчальної дисципліни. Теоретична база навчальної дисципліни "Власність та економічна влада".

1.2. Методологічні засади аналізу відносин власності й економічної влади.

Основні методологічні підходи в дослідженні особливостей взаємозв'язку та взаємодії інститутів власності й економічної влади. Історичний і логічний підходи як основа аналізу відносин власності й економічної влади. Роль класового підходу в дослідженні інститутів власності й економічної влади. Конкретні методи дослідження в пізнанні предмета курсу.

Тема 2. Власність як система відносин суспільного виробництва

2.1. Власність як економічна категорія.

Концепції власності: загальні риси та відмінності. Економічний підхід до змісту власності. Об'єкти й суб'єкти власності. Система відносин власності: власність на засоби виробництва, суспільна форма праці, інтелектуальна власність, власність на вироблений продукт, організаційно-економічні, господарчі форми реалізації власності.

2.2. Праця як основа виникнення та становлення відносин привласнення.

Еволюція праці. Удосконалення знарядь праці – основа розвитку праці. Основні характеристики праці: сумісність та роздільність. Взаємозв'язок категорій "праця" та "власність". Породження власності – перша функція людської праці.

2.3. Еволюція типів та форм власності з розвитком суспільства.

Основні типи власності: сутність та суперечності. Історичні форми власності. Первісна власність: характерні особливості. Розподіл праці на розумову та фізичну як основний шлях розвитку продуктивних сил і виробничих відносин. Основні причини руйнування відносин общинного привласнення. Рабовласницька власність. Перехід колективної праці у приватну рабську працю. Перетворення колективного виробництва на приватне виробництво. Основні форми приватної власності. Феодальна власність. Основні причини виникнення феодальної власності. Особливості феодальної власності. Капіталістична власність. Передумови виникнення та становлення капіталістичних відносин власності. Характерні риси капіталістичної власності. Історичні тенденції розвитку капіталістичної власності.

Тема 3. Некономічні аспекти відносин власності

3.1. Юридичний аспект власності.

Правовий підхід до визначення власності. Право власності: сутність і функції. Основні принципи права власності. Система права власності: володіння, користування та розпорядження. Система права власності А. Оноре. Теорія прав власності Р. Коуза. Закон України "Про власність".

3.2. Соціальна власність.

Соціальний зміст власності. Історія виникнення та становлення соціальної власності як самостійної категорії. Суперечності між економічним і соціальним привласненням як основна рушійна сила відокремлення та розвитку соціальної власності.

3.3. Етика власності.

Мораль як історично перший неекономічний аспект власності. Історична та соціальна база морального (естетичного) аспекту власності. Суперечлива взаємодія юридичного й етичного аспектів власності.

Тема 4. Економічна влада та її місце в економічній системі суспільства

4.1. Економічна влада: зміст, суб'єкти та об'єкти.

Сутність та концепції влади. Класифікація владних відносин. Сутність економічної влади. Взаємозв'язок та взаємозалежність політичної

й економічної влади. Економічний інтерес як головний критерій у визначенні суб'єкта й об'єкта економічної влади. Економічна влада, економічна свобода та відповідальність.

4.2. Форми реалізації економічної влади.

Класифікація форм реалізації економічної влади. Внутрішні форми реалізації економічної влади: примушення та зацікавленість. Різноманітність зовнішніх форм реалізації економічної влади. Базові форми реалізації економічної влади: техніко-виробнича (технологічна) влада, управлінська влада, грошова влада, інформаційна влада. Впливаючі форми реалізації економічної влади: фінансова влада, цінова влада та маркетингова влада. Шляхи підвищення ефективності функціонування різних форм економічної влади.

Змістовий модуль 2

Форми взаємозв'язку та взаємодії

відносин власності й економічної влади

Тема 5. Типи й особливості взаємозв'язку інститутів власності та економічної влади

5.1. Основні типи взаємодії інститутів власності й економічної влади.

Рефлексивні та парні взаємозв'язки відносин власності й економічної влади. Власність як матеріальна основа економічної влади. Влада як основа власності.

5.2. Основні форми взаємозв'язку та взаємодії відносин власності й економічної влади.

Менеджмент як основна форма реалізації взаємозв'язку власності й економічної влади та подолання суперечності між ними. Сутність і моделі менеджменту.

5.3. Соціалізація як основна тенденція розвитку світової економіки.

Соціалізація: сутність і форми вияву. Суперечності як основний чинник розвитку процесу соціалізації. Основні напрями соціалізації сучасної економіки. Соціалізація – об'єктивна закономірність розвитку відносин привласнення. Закон єдності праці та власності.

5.4. Особливості взаємозв'язку та взаємодії власності й економічної влади в умовах соціалізації економіки.

Специфіка взаємодії відносин власності й економічної влади в умовах соціалізації. Форми взаємозв'язку відносин власності економічної влади в умовах соціалізації економіки. Партисипативність як основний орієнтир взаємодії власності й економічної влади. Особливості партисипативного стилю управління. Становлення та розвиток влади знань.

Тема 6. Трансформація економічних систем у контексті еволюції відносин власності й економічної влади

6.1. Економічна система: сутність, структура та рушійні сили розвитку.

Сутність і структура економічної системи. Концепції економічної системи. Рушійні сили розвитку економічних систем: суперечності, потреби, економічні інтереси, мотиви економічної поведінки людини та суспільства загалом.

6.2. Історичні типи та форми економічних систем в контексті еволюції відносин власності й економічної влади.

Традиційна економічна система. Ринкова економічна система. Командна економіка. Змішана економіка. Перехідна економіка.

Тема 7. Трансформація відносин власності й економічної влади в Україні

7.1. Тенденції розвитку інститутів власності й економічної влади в Україні.

Критерій ефективності перетворень у відносинах власності. Особливості перебудови структури власності в українській економіці. Роздержавлення та приватизація в Україні: етапи, форми та результати. Реформування відносин влади: зміст та результати.

7.2. Розвиток корпоративного сектору економіки України.

Основні риси корпорації. Економічний і правовий аспекти корпорації. Світові тенденції формування та розвитку корпоративних відносин. Особливості процесу корпоратизації в Україні.

7.3. Власність та економічна влада в корпоративному секторі економіки України.

Особливості взаємозв'язку інститутів власності й економічної влади в корпоративному секторі української економіки. Форми взаємодії відносин власності й економічної влади в корпораціях.

4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як із робочою програмою навчальної дисципліни та формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її змістових модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного та ґрунтовного опрацювання навчальних модулів. Змістовий модуль – це окремий, відносно самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план дисципліни складається із двох змістових модулів (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	у тому числі					
	усього	лекційні заняття	семінарські та практичні заняття	самостійна робота		
написання наукової статті				написання творчого завдання	підготовка до занять	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1						
Теоретичні аспекти відносин власності та економічної влади						
<i>Тема 1.</i> Предмет дисципліни "Власність та економічна влада". Методи дослідження	15	2	2	–	–	11
<i>Тема 2.</i> Власність як система відносин суспільного виробництва	15	2	2	4	–	7
<i>Тема 3.</i> Некономічні аспекти відносин власності	15	2	2	4	–	7

1	2	3	4	5	6	7
<i>Тема 4. Економічна влада та її місце в економічній системі суспільства</i>	15	2	2	4	–	7
Разом за змістовим модулем 1	60	8	8	12	–	32
Змістовий модуль 2						
Форми взаємозв'язку та взаємодії відносин власності й економічної влади						
<i>Тема 5. Типи й особливості взаємозв'язку інститутів власності та економічної влади</i>	30	4	4	–	6	16
<i>Тема 6. Трансформація економічних систем у контексті еволюції відносин власності й економічної влади</i>	30	4	4	–	6	16
<i>Тема 7. Трансформація відносин власності й економічної влади в Україні</i>	30	4	4	–	–	22
Разом за змістовим модулем 2	90	12	12	–	12	54
Усього за модулями	150	20	20	12	12	86

5. Теми та плани семінарських занять

Семінарське заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів. На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами доповіді та презентації з окреслених питань (табл. 5.1), їхні виступи, активність у дискусії, уміння формулювати та відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові бали за кожне семінарське заняття виставляють у відповідний журнал. Набрані студентом бали за окремі семінарські заняття враховують у процесі накопичення підсумкових балів із цієї навчальної дисципліни.

Плани семінарських занять

Назви тем	Програмні питання	Кількість годин	Рекомендована література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти відносин власності та економічної влади			
Тема 1. Предмет дисципліни "Власність та економічна влада". Методи дослідження	<p><i>Тема семінарського заняття "Особливості методології дослідження взаємодії власності й економічної влади":</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретичні основи дисципліни "Власність та економічна влада". 2. Основні методологічні підходи в дослідженні особливостей взаємозв'язку та взаємодії відносин власності й економічної влади 	2	<p>Основна: [7; 20; 23; 24]. Додаткова: [30].</p>
Тема 2. Власність як система відносин суспільного виробництва	<p><i>Тема семінарського заняття "Особливості власності як економічної категорії":</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Власність: сутність, суб'єкти та об'єкти. 2. Система відносин власності. 3. Взаємозв'язок категорій "власність" і "праця". 4. Основні типи власності: сутність та суперечності. 5. Тенденції розвитку відносин власності на сучасному етапі 	1	<p>Основна: [4; 5; 7; 17; 22; 24]. Додаткова: [36; 37; 42; 43; 46; 51; 58; 60].</p>
Тема 3. Неекономічні аспекти відносин власності	<p><i>Тема семінарського заняття "Особливості неекономічних аспектів власності":</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Право власності: сутність, функції та принципи. 2. Система прав власності: володіння, користування та розпорядження. 3. Соціальний зміст власності: історія виникнення та становлення. 	2	<p>Основна: [4; 7; 9; 17; 24]. Додаткова: [25; 39; 62; 63].</p>

1	2	3	4
	4. Рушійні сили розвитку соціальної власності. 5. Етичний аспект власності: історична та соціальна база		
Тема 4. Економічна влада та її місце в економічній системі суспільства	<p><i>Тема семінарського заняття "Особливості економічної влади та її місце в економічній системі суспільства":</i></p> <p>1. Сутність економічної влади. 2. Економічна влада, економічна свобода та відповідальність: співвідношення</p>	1	<p>Основна: [7; 8; 18; 19; 24]. Додаткова: [26; 28; 44].</p>
<p>Змістовий модуль 2 Форми взаємозв'язку та взаємодії відносин власності й економічної влади</p>			
Тема 5. Типи й особливості взаємозв'язку інститутів власності та економічної влади	<p><i>Тема семінарського заняття "Характерні типи й особливості взаємозв'язку інститутів власності та економічної влади":</i></p> <p>1. Рефлексивні та парні взаємозв'язки інститутів власності й економічної влади. 2. Специфіка взаємодії відносин власності й економічної влади в умовах соціалізації. Партисипативність як основний орієнтир взаємодії власності й економічної влади. 4. Становлення та розвиток влади знань</p>	2	<p>Основна: [1 – 3; 7; 12; 14; 24]. Додаткова: [29; 31; 33; 41; 47; 50; 53; 61]</p>
Тема 6. Трансформація економічних систем у контексті еволюції відносин власності й економічної влади	<p><i>Тема семінарського заняття "Особливості трансформації економічних систем у контексті еволюції відносин власності й економічної влади":</i></p> <p>1. Сутність економічної системи. Рушійні сили розвитку економічних систем.</p>	4	<p>Основна: [10; 21; 24]. Додаткова: [40; 48; 49; 54].</p>

1	2	3	4
	2. Ринкова економічна система. 3. Командна економіка. 4. Перехідна економіка		
Тема 7. Трансформація відносин власності й економічної влади в Україні	<p><i>Тема семінарського заняття "Особливості трансформації відносин власності й економічної влади в Україні":</i></p> <p>1. Особливості перебудови структури власності в українській економіці. Роздержавлення та приватизація: етапи, форми та результати.</p> <p>2. Реформування відносин влади в Україні: зміст та результати.</p> <p>3. Форми взаємодії відносин власності й економічної влади в корпоративному секторі економіки України</p>	2	<p>Основна: [6; 7; 11; 13; 15; 16; 24].</p> <p>Додаткова: [27; 32; 34; 35; 38; 51; 58; 63; 65; 66]</p>
Усього годин		14	

6. Теми практичних занять

Практичне заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння та навички в їхньому практичному застосуванні шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі: тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для вирішення їх на занятті. Воно містить здійснення попереднього контролю за знаннями, уміннями й навичками студентів, ставлення загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, вирішення завдань із їхнім обговоренням, виконання контрольних завдань, їхню перевірку, оцінювання (табл. 6.1).

Перелік тем практичних занять

Назви змістових модулів	Теми практичних занять (за модулями)	Кількість годин	Література
Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти відносин власності та економічної влади	<i>Завдання 1.</i> Визначення суб'єктів та об'єктів власності й особливостей історичних форм власності	1	Основна: [4; 5; 7; 17; 22; 24]. Додаткова: [36; 37; 42; 43; 46; 51; 58; 60]
	<i>Завдання 2.</i> Визначення форм реалізації економічної влади та шляхів підвищення ефективності їхнього функціонування	1	Основна: [7; 8; 18; 19; 24]. Додаткова: [26; 28; 44].
Змістовий модуль 2. Форми взаємозв'язку та взаємодії відносин власності й економічної влади	<i>Завдання 3.</i> Визначення особливостей основних моделей менеджменту як основної форми реалізації взаємозв'язку та взаємодії власності й економічної влади та використання їх на практиці	2	Основна: [1 – 3; 7; 12; 14; 24]. Додаткова: [29; 31; 33; 41; 47; 50; 53; 61].
	<i>Колоквіум</i> за змістовими модулями	2	Основна: [1 – 24]
Разом годин за змістовими модулями		6	

6.1. Приклади типових практичних завдань до тем

Змістовий модуль 1

Теоретичні аспекти відносин власності та економічної влади

Тема 2. Власність як система відносин суспільного виробництва

Рівень 1. Розрізніть об'єкти та суб'єкти власності: завод ім. Малишева, сім'я Іванових, токарний верстат, земля, держава, виробничі споруди, патент на виробництво нової марки машинного масла, трубопроводи,

громадянин І. В. Бойко, автомобіль, приватне підприємство "Едельвейс". Відповідь подайте у вигляді таблиці, де з одного боку запишіть суб'єкти власності, а з іншого – об'єкти.

Рівень 2. Визначте характерні риси рабовласницької власності (табл. 6.2).

Таблиця 6.2

Особливості рабовласницької власності

Характерні риси	Рабовласницька власність (так/ні)
Відтворено колективною працею	
Позаекономічний примус	
Суб'єкт власності – община	
Відтворено приватною, рабською працею	
Суб'єктами власності є держава та окремі громадяни	
Соціальна нерівність	
Стойке виробництво та відтворення додаткового продукту	
Рівність у розподілі благ між членами спільноти	

Рівень 3. Відомий учений-економіст Д. М. Б'юкенен писав: "Логічне обґрунтування власності базується на необхідності в існуванні рубежів між "моїм" і "твоїм". Підтримуєте ви таку точку зору чи ні? Свою відповідь аргументуйте.

Змістовий модуль 2

Форми взаємозв'язку та взаємодії відносин власності й економічної влади

Тема 5. Типи й особливості взаємозв'язку інститутів власності та економічної влади

Рівень 1. Визначте характеристики таких схем пайової участі працівників, що застосовували в межах загальних приватизаційних заходів (табл. 6.3):

Особливості схем пайової участі працівників у приватизації

Назви схем пайової участі працівників	Характеристики схем
1. Buy-out 2. BOGOF 3. SAYE 4. ESOP	а) програма придбання працівниками акцій підприємства, за якою компанія поміщає визначену кількість акцій у спеціальний фонд, із якого їх періодично переказує на рахунок кожного працівника; б) викуп підприємства працівниками й менеджерами за допомогою кредиту; в) продаж із безкоштовним розподілом акцій, за якою працівник отримує одну безкоштовну акцію за кожну куплену; г) викуп акцій працівниками на пільгових фіскальних умовах, переважно, зі спеціальними планами заощаджень

Рівень 2. Яке із тверджень характеризує кількісний підхід до визначення управління? Відповідь обґрунтуйте:

а) управління означає планувати, організовувати, розпоряджатися, координувати та контролювати;

б) управління – це процес моделювання складних об'єктів у процесі ухвалення рішень;

в) управління – професіональна цілісність, що перебуває під соціальним контролем, сфера, пов'язана з реалізацією внутрішніх і зовнішніх цілей організації;

г) управління є застосування прийомів і концепцій впливу на об'єкт для щонайефективнішого вирішення конкретних управлінських ситуацій у рамках обмежень, що накладаються цими ситуаціями.

Рівень 3. Деякі вчені-економісти вважають, що "на сучасному етапі розвитку критерієм ефективності діяльності підприємства є не форма власності, а реальна економічна влада та система управління, що застосовують". Чи згодні ви з такою думкою? Відповідь аргументуйте прикладами з економічної практики.

7. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконує студент самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації. Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначено навчальним планом і становить 73 % (110 годин) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (150 годин).

Основні види самостійної роботи студента:

1. Вивчення лекційного матеріалу.
2. Вивчення основної та додаткової рекомендованої літератури.
3. Робота із законодавчими, нормативними та інструктивними матеріалами.
4. Вивчення основних термінів та понять за темами навчальної дисципліни.
5. Підготовка до семінарських занять.
6. Підготовка доповідей, презентацій, творчих завдань.
7. Підготовка до проміжного модульного контролю (колоквіуму).
8. Контрольна перевірка кожним студентом особистих знань за запитаннями для самоконтролю.
9. Індивідуальний захист самостійних та індивідуальних завдань.
10. Систематизація вивченого матеріалу, із метою підготовки до семестрового заліку.

У ході самостійної роботи студент має стати активним учасником навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними та практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, брати на себе індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки.

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів із вітчизняною та зарубіжною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань державного регулювання економіки, статистичними матеріалами. Основні

види самостійної роботи, запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань із навчальної дисципліни, наведено в табл. 7.1.

Таблиця 7.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми контролю за нею

Назви тем	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю за СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1				
Теоретичні аспекти відносин власності та економічної влади				
<i>Тема 1.</i> Предмет дисципліни "Власність та економічна влада". Методи дослідження	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної й наукової літератури на задану тематику; дослідження актуальності вивчення інститутів власності й економічної влади та форм взаємозв'язку і взаємодії між ними; засвоєння конкретних методів дослідження в пізнанні предмета дисципліни "Власність та економічна влада".	11	Презентація результатів	Основна: [7; 20; 23; 24]. Додаткова: [30]
<i>Тема 2.</i> Власність як система відносин суспільного виробництва	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної й наукової літератури на задану тематику; аналіз еволюції праці та її основних характеристик; вивчення характерних особливостей первісної власності; виявлення основних причини руйнування відносин общинного привласнення; вивчення характерних рис робовласницької власності; виявлення причин виникнення та особливостей феодалної власності; аналіз передумов формування та характерних властивостей капіталістичної власності; підготовка до поточної контрольної роботи 1. Написання наукової статті	11	Презентація результатів	Основна: [4; 5; 7; 17; 22; 24]. Додаткова: [36; 37; 42; 43; 46; 51; 58; 60]

1	2	3	4	5
<i>Тема 3.</i> Некономічні аспекти відносин власності	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної й наукової літератури на задану тематику; вивчення системи прав власності. А. Оноре; засвоєння теорії прав власності Р. Коуза; аналіз закону України "Про власність"; написання есе. Написання наукової статті	11	Презентація результатів	Основна: [4; 7; 9; 17; 24]. Додаткова: [25; 39; 62; 63]
<i>Тема 4.</i> Економічна влада та її місце в економічній системі суспільства	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної й наукової літератури на задану тематику; вивчення сутності й концепцій влади; засвоєння класифікації владних відносин; підготовка до поточної контрольної роботи 2. Написання наукової статті	11	Презентація результатів	Основна: [7; 8; 18; 19; 24]. Додаткова: [26; 28; 44].
<i>Усього за змістовим модулем 1</i>		44		
Змістовий модуль 2				
Форми взаємозв'язку та взаємодії відносин власності й економічної влади				
<i>Тема 5.</i> Типи й особливості взаємозв'язку інститутів власності та економічної влади	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної й наукової літератури на задану тематику; засвоєння сутності та моделей менеджменту; аналіз основних чинників розвитку процесу соціалізації; дослідження основних напрямів соціалізації сучасної економіки; виконання творчого завдання; підготовка до поточної контрольної роботи 3	22	Презентація результатів	Основна: [1 – 3; 7; 12; 14; 24]. Додаткова: [29; 31; 33; 41; 47; 50; 53; 61]
<i>Тема 6.</i> Трансформація економічних систем у контексті еволюції відносин власності й економічної влади	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної й наукової літератури на задану тематику; вивчення концепцій економічної системи; засвоєння особливостей традиційної економічної системи; вивчення характерних рис змішаної економічної системи; виконання творчого завдання; написання есе	22	Презентація результатів; захист творчого завдання	Основна: [10; 21; 24]. Додаткова: [40; 48; 49; 54]

1	2	3	4	5
Тема 7. Трансформація відносин власності й економічної влади в Україні	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної та наукової літератури на задану тематику; засвоєння основних рис корпорацій; аналіз світових тенденції формування та розвитку корпоративних відносин; підготовка до підсумкового колоквиуму	22	Презентація результатів	Основна: [6; 7; 11; 13; 15; 16; 24]. Додаткова: [27, 32; 34; 35; 38; 51; 58; 63; 65;66]
Усього за змістовим модулем 2		66		
Усього за модулями		110		

Невід'ємною частиною самостійної роботи студента є написання есе. **Есе** – це самостійна творча робота студента із запропонованих тем, яку виконують як домашню, позааудиторну роботу. Мета написання есе – виявити вміння самостійно висловлювати думку, засновану на використаних джерелах на певну тематику.

Есе передбачає вираження автором своєї точки зору, особисте суб'єктивне оцінювання предмета міркування, дає можливість нестандартного (творчого), оригінального висвітлення матеріалу. Тому має бути використано роботи не менше ніж трьох-чотирьох авторів. Причому студент має навести точки зору як "за", так і "проти".

Внутрішня структура есе може бути довільною, хоча рекомендовано таку структуру: чіткий виклад сутності поставленої проблеми; самостійно здійснений аналіз цієї проблеми з використанням концепцій та аналітичного інструментарію, розглянутого в межах навчальної дисципліни; висновки, що узагальнюють авторську позицію з поставленої проблеми. Оскільки есе – це мала форма письмової роботи, необов'язковим, але бажаним, є повторення висновків у кінці.

Якість будь-якого есе залежить від таких трьох взаємозалежних складових частин, як:

а) вихідний матеріал, що буде використаний (конспекти прочитаної літератури, лекції, записи результатів дискусій, власні міркування й накопичений досвід за цією проблемою);

б) якість опрацювання наявного вихідного матеріалу (його організація, аргументація й докази);

в) аргументація (наскільки точно вона співвідноситься із проблемами, що розглядають в есе).

Обсяг – 5 – 7 сторінок (шрифт – 14; інтервал – 1,3; поля: ліве – 30 мм, інші – 20 мм.) Під час виконання завдання необхідно дотримуватися нормативно встановлених правил оформлення тексту, таблиць, формул, розрахунків, схем, рисунків.

Тематика есе

1. Концепції власності: загальні риси та відмінності.
2. Суперечлива взаємодія юридичного й етичного аспектів власності.
3. Взаємозв'язок і взаємозалежність політичної та економічної влади.
4. Партисипативний стиль управління: сутність та характерні риси.
5. Особливості корпоратизації в Україні

7.1. Контрольні запитання для самодіагностики

Тема 1. Предмет дисципліни "Власність та економічна влада".

Методи дослідження

1. Що є предметом вивчення навчальної дисципліни "Власність та економічна влада"?
2. Сформулюйте мету й основні завдання навчальної дисципліни.
3. Які основні методологічні підходи використовують у дослідженні особливостей взаємозв'язку та взаємодії відносин власності й економічної влади? Охарактеризуйте їх.
4. Які конкретні методи дослідження застосовують у пізнанні предмета дисципліни?

Тема 2. Власність як система відносин суспільного виробництва

1. Сформулюйте основні концепції власності та визначте їхні загальні риси та відмінності.
2. У чому полягає економічний зміст власності? Визначте її суб'єкти й об'єкти.
3. Із яких елементів складається системи відносин власності?
4. Охарактеризуйте процес еволюції праці. Що є основою її розвитку?
5. Визначте основні характеристики праці.

6. Обґрунтуйте взаємозв'язок категорій "праця" та "власність".
7. Які існують основні типи власності? Розкрийте їхню сутність.
8. Визначте суперечності між різними типами власності.
9. Охарактеризуйте первісну власність.
10. Визначте основні причини руйнування відносин общинного привласнення.
11. Охарактеризуйте феодальну власність та визначте основні причини її виникнення.
12. Назвіть передумови виникнення та становлення капіталістичних відносин власності.
13. Визначте характерні риси капіталістичної власності.
14. Охарактеризуйте юридичний аспект власності.
15. Сформулюйте основні принципи та функції права власності.
16. Із яких структурних елементів складається система права власності?
17. Чим вирізняється система права власності А. Оноре?
18. Сформулюйте теорію прав власності Р. Коуза.
19. Назвіть основні засади закону України "Про власність".

Тема 3. Некономічні аспекти відносин власності

1. У чому полягає сутність соціальної власності.
2. Охарактеризуйте процес виникнення та становлення соціальної власності як самостійної категорії.
3. Сформулюйте сутність етичного аспекту власності.

Тема 4. Економічна влада та її місце в економічній системі суспільства

1. Охарактеризуйте сутність влади. Наведіть класифікацію владних відносин.
2. У чому полягає сутність економічної влади?
3. Охарактеризуйте суб'єкти й об'єкти економічної влади та головний критерій їхнього визначення.
4. Визначте співвідношення між економічною владою, економічною свободою і відповідальністю.
5. Які існують внутрішні форми реалізації економічної влади?
6. Охарактеризуйте зовнішні форми реалізації економічної влади.
7. Обґрунтуйте шляхи підвищення ефективності функціонування різних форм економічної влади.

Тема 5. Типи й особливості взаємозв'язку інститутів власності та економічної влади

1. Охарактеризуйте рефлексивні взаємозв'язки власності й економічної влади.
2. Охарактеризуйте парні взаємозв'язки відносин власності й економічної влади.
3. Назвіть основні форми взаємозв'язку та взаємодії інститутів власності й економічної влади.
4. Що ви знаєте про менеджмент та його основні моделі?
5. У чому полягає сутність соціалізації та які форми її вияву?
6. Визначте основні напрями соціалізації сучасної економіки.
7. У чому полягає специфіка взаємодії відносин власності й економічної влади в умовах соціалізації?
8. Визначте особливості партисипативного стилю управління.
9. Охарактеризуйте процес становлення та розвитку влади знань.

Тема 6. Трансформація економічних систем у контексті еволюції відносин власності й економічної влади

1. Визначте сутність і структуру економічної системи.
2. Охарактеризуйте рушійні сили розвитку економічних систем: суперечності, потреби, економічні інтереси, мотиви економічної поведінки людини та суспільства загалом.
3. Порівняйте різні типи економічних систем із позиції взаємодії відносин власності й економічної влади.

Тема 7. Трансформація відносин власності й економічної влади в Україні

1. Визначте критерій ефективності перетворення у відносинах власності.
2. Які особливості має перебудова структури власності в Україні?
3. Охарактеризуйте етапи, форми й результати роздержавлення та приватизації в нашій державі.
4. Проаналізуйте процес реформування відносин влади.
5. Визначте основні риси корпорацій. Розкрийте їхній економічний і правовий аспекти.
6. Охарактеризуйте світові тенденції формування та розвитку корпоративних відносин.
7. Розкрийте особливості корпоратизації в Україні.
8. Які особливості мають форми взаємозв'язку та взаємодії відносин власності й економічної влади в корпоративному секторі української економіки?

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативну роботу здійснюють за графіком індивідуально-консультативної роботи. Основними формами індивідуально-консультативної роботи з навчальної дисципліни "Власність та економічна влада" є індивідуальні та групові консультації.

Індивідуальні консультації проводять з окремими студентами у формі запитання – відповіді, із метою підвищення рівня опанування матеріалу дисципліни та розвитку індивідуальних творчих здібностей.

Групові консультації передбачають розгляд типових прикладів, ситуацій, рольових ігор, які потребують колективного обговорення.

9. Методи навчання

Для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів у процесі викладання навчальної дисципліни "Власність та економічна влада" передбачено застосування сучасних навчальних технологій таких, як лекції проблемного характеру, робота в малих групах, семінари-дискусії, мозкові атаки, рольові ігри, кейс-метод, презентації.

Лекцію проблемного характеру спрямовано на розвиток логічного мислення студентів, вони характеризуються тим, що коло питань теми обмежено двома-трьома ключовими моментами, увагу студентів сконцентровано на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках. Ця навчальна технологія передбачає роздавання студентам під час лекції друкованого матеріалу та виділення головних висновків із питань, що розглядають. Під час викладення лекційного матеріалу студентам ставлять питання для самостійного розміркування щодо вирішення проблемної ситуації, проте лектор сам відповідає на них, не чекаючи відповідей студентів. Запропоновані в ході лекції питання відіграють активізаційну роль, заставляють студентів сконцентруватися й почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками й поглядами учасників щодо цієї теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди й переконання, виробляють уміння формулювати думки та висловлювати їх, навчають оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Робота в малих групах дає змогу структурувати семінарські заняття за формою та змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі над темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Мозкові атаки – це метод активізації творчого мислення студентів, основною метою якого є генерування ідей у замкнутій групі в умовах заборони критики. Учасникам пропонують висловлювати будь-які ідеї на задану тему за обмеженого регламенту часу на виступ. Результати висловлень фіксують. Оцінює результати такого висловлення група експертів, що не брала участь у генеруванні.

Рольові ігри – це форма активізації навчального процесу, за якої у процесі інсценізації певної економічної ситуації в ролі учасників подій безпосередньо задіяно студентів.

Кейс-метод – це метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу.

Презентації – це форма активізації студентів у процесі навчання, що передбачає виступи перед аудиторією, із метою оприлюднення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань тощо.

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання за темами навчальної дисципліни наведено в таблиці 9.1.

Таблиця 9.1

**Розподіл форм та методів активізації процесу навчання
за темами навчальної дисципліни**

Теми	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
Змістовий модуль 1	
Теоретичні аспекти відносин власності та економічної влади	
<i>Тема 1.</i> Предмет дисципліни "Власність та економічна влада". Методи дослідження	1.1. Лекція проблемного характеру з питання "Основні методологічні підходи в дослідженні особливостей взаємозв'язку та взаємодії відносин власності й економічної влади". 1.2. Робота в малих групах "Конкретні методи дослідження в пізнанні предмету курсу"

1	2
<i>Тема 2.</i> Власність як система відносин суспільного виробництва	2.1. Лекція проблемного характеру з питання "Основні типи власності: сутність та суперечності". 2.2. Семінар-дискусія на тему "Взаємозв'язок категорій "власність" і "праця"
<i>Тема 3.</i> Некономічні аспекти відносин власності	3.1. Лекція проблемного характеру з питання "Соціальна власність: сутність та рушійні сили розвитку" 3.2. Семінар-дискусія на тему "Суперечлива взаємодія юридичного й етичного аспектів власності"
<i>Тема 4.</i> Економічна влада та її місце в економічній системі суспільства	4.1. Кейс-метод із питання "Форми реалізації економічної влади: шляхи підвищення їхнього функціонування". 4.2. Мозкова атака з питання "Економічна влада, економічна свобода та відповідальність співіснування"
Змістовий модуль 2	
Форми взаємозв'язку та взаємодії відносин власності й економічної влади	
<i>Тема 5.</i> Типи й особливості взаємозв'язку інститутів власності та економічної влади	5.1. Лекція проблемного характеру з питання "Основні типи взаємодії інститутів власності й економічної влади". 5.2. Рольові ігри "Моделі менеджменту". 5.3. Презентація на тему "Становлення та розвиток влади знань"
<i>Тема 6.</i> Трансформація економічних систем у контексті еволюції відносин власності й економічної влади	6.1. Робота в малих групах над темою "Рушійні сили розвитку економічних систем". 6.2. Презентація на тему "Перехідна економіка в контексті взаємодії відносин власності й економічної влади"
<i>Тема 7.</i> Трансформація відносин власності й економічної влади в Україні	7.1. Лекція проблемного характеру з питання "Перебудова власності в Україні: досягнення та недоліки". 7.2. Презентація на тему "Особливості корпоратизації в Україні та форми взаємодій відносин власності й економічної влади в корпораціях"

10. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів ураховує види занять, які, згідно із програмою навчальної дисципліни, передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюють за накопичувальною 100-бальною системою. Від-

повідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи містять:

поточний контроль, що здійснюють упродовж семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять та оцінюють за сумою набраних балів;

модульний контроль, що здійснюють з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль, він має на меті *інтегроване* оцінювання результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводять у формі семестрового заліку, відповідно до графіка навчального процесу.

Поточний контроль із цієї навчальної дисципліни проводять у таких формах: активна робота на лекції; активна участь в обговоренні питань теми; проведення поточних контрольних робіт; перевірка есе, статті; захист творчого завдання.

Модульний контроль із цієї навчальної дисципліни проводять у формі колоквіуму. **Колоквіум** – це форма перевірки й оцінювання знань студентів у системі освіти у вищих навчальних закладах.

Підсумковий/семестровий контроль проводять у формі заліку. **Залік** – це форма оцінювання підсумкового засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводять як контрольний захід.

Порядок здійснення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять та виконання індивідуальних завдань здійснюють за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядають;

ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни;

ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядають;

уміння поєднувати теорію із практикою під час розгляду виробничих ситуацій, розв'язання задач, здійснення розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань і завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, уміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Максимально можливий бал за конкретне завдання ставлять за умови відповідності індивідуального завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової частини зменшує кількість балів. Під час оцінювання індивідуальних завдань увагу також приділяють якості, самостійності та своєчасності здавання виконаних завдань викладачу, згідно із графіком навчального процесу. Якщо якусь із вимог не буде виконано, то бали буде знижено.

Поточний тестовий контроль проводять декілька разів на семестр. Тест містить запитання одиничного вибору щодо перевірки знань основних категорій навчальної дисципліни.

Колоквіум проводять один раз на семестр, він містить завдання різного рівня складності.

Критерії оцінювання студентів за формами та методами навчання з навчальної дисципліни "Власність та економічна влада" (у межах 100-бальної накопичувальної системи).

Робота на лекції – 0,5 бала:

0,5 бала ставлять студентам за умови їхньої присутності на лекції, задовільної поведінки та активної участі в обговоренні питань лекції.

Активна участь в обговоренні питань теми – 3 бали:

3 бали ставлять, якщо студент володіє узагальненими знаннями навчального матеріалу в повному обсязі та здатний використовувати для виконання всіх, передбачених навчальною програмою, практичних завдань. Відповідь студента повна, правильна, логічна та містить аналіз, систематизацію, узагальнення навчального матеріалу. Уміє самостійно знаходити та користуватися джерелами економічної інформації, оцінювати отриману інформацію. Установлює причинно-наслідкові та міжпредметні зв'язки. Робить аргументовані висновки, правильно та усвідомлено застосовує всі види довідкової економічної інформації. Практичні завдання виконує правильно, у повному обсязі, як із використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом. Під час відповіді та виконання практичних завдань припускається незначних неточностей, які самостійно виявляє та виправляє. Виказує пізнавально-творчий інтерес до обраної спеціальності;

2 бали ставлять, якщо студент самостійно з розумінням відтворює основний навчальний матеріал та застосовує його під час виконання практичних завдань у типових (стандартних) ситуаціях. Дає визначення

основних понять, аналізує, порівнює інформацію, установлює її зв'язок з обраною професією та робить висновки. Відповідь загалом правильна, логічна та достатньо обґрунтована. Виконує практичні завдання за типовим алгоритмом із консультативною допомогою викладача, усвідомлено користується довідковою економічною інформацією. Під час відповіді та виконання практичних завдань припускається несуттєвих помилок, які частково виправляє;

1 бал ставлять, якщо студент без достатнього розуміння відтворює основний навчальний матеріал та виконує практичні завдання з епізодичною допомогою викладача. З окремими помилками дає визначення основних понять, категорій, законів. Може частково аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки. Під час відповіді та виконання практичних завдань припускається несуттєвих помилок;

0,5 бала ставлять, якщо студент на рівні запам'ятовування, без розуміння відтворює навчальний матеріал та виконує практичні завдання з допомогою викладача. Стикається зі значними труднощами у процесі аналізу та порівняння економічних явищ та процесів. Під час відповіді та виконання практичних завдань припускається значної кількості помилок, які самостійно виправити не може.

Поточні контрольні роботи (ПКР) – 5 балів.

ПКР передбачають виявлення опанування студентом лекційного матеріалу та вміння застосовувати його для вирішення практичної ситуації. Поточні контрольні роботи проводять у письмовій формі, вони можуть уміщувати практичні та ситуаційні завдання, проблемні запитання щодо вивченої тематики, тестові завдання тощо.

Критерії оцінювання есе. Есе оцінюють за такими критеріями: самостійність виконання; логічність та послідовність викладення матеріалу; повнота розкриття теми (проблемної ситуації чи практичного завдання); обґрунтованість висновків; використання статистичної інформації та додаткових літературних джерел; наявність конкретних пропозицій; якість оформлення.

Бали за есе ставлять з урахуванням якості написання й оформлення роботи за обов'язкового її захисту:

"5" ставлять студентам, які показали глибоке знання проблем, пов'язаних із темою дослідження, вільне володіння матеріалом, методами економічного дослідження, уміння самостійно та творчо мислити, знахо-

дити, обробляти, аналізувати фактичний матеріал, пов'язувати теоретичний матеріал із проблемами розвитку України. У процесі захисту роботи студент повинен продемонструвати вміння узагальнювати матеріал, робити самостійні теоретичні та практичні висновки. Обов'язковим є оформлення есе, згідно зі вказаними вимогами;

"4" ставлять тоді, коли в роботі викладено основні положення теми, але деякі питання розкрито неповно або наявні деякі неточності у викладенні матеріалу чи оформленні роботи; якщо у процесі захисту студент допускає деякі помилки, якщо студентом було усунено не всі зауваження, які було зроблено науковим керівником; якщо теоретичні поняття недостатньо підкріплено фактичними даними;

"3" ставлять тоді, коли в роботі викладено основні положення теми, але деякі питання розкрито неповно, або наявні деякі неточності у викладенні матеріалу чи оформленні роботи; якщо відсутня творчість і самостійність у дослідженні та висновках; якщо у процесі захисту студент допускає деякі помилки; якщо ним було усунено значну частину зауважень, які було зроблено науковим керівником;

"2" ставлять тоді, коли в роботі викладено основні положення теми, але деякі питання розкрито неповно або наявні певні неточності у викладенні матеріалу чи оформленні роботи; якщо повністю відсутня творчість та самостійність у дослідженні; якщо у процесі захисту студент допускає деякі помилки; якщо ним було усунено значну частину зауважень, які було зроблено науковим керівником; якщо теоретичні поняття недостатньо підкріплено фактичними даними;

"1" ставлять у тих випадках, якщо основні теоретичні питання висвітлено поверхово, немає висновків або вони не мають самостійного характеру; недостатньо використано джерела економічної літератури (як монографій, так і періодичних видань); студент слабо володіє матеріалом роботи; не може пов'язати теоретичний матеріал із проблемами розвитку країни; не враховано зауваження наукового керівника; роботу оформлено з порушенням вимог.

Критерії оцінювання підсумкового колоквіуму. Під час проведення підсумкових колоквіумів визначають рівень знань студентів із теоретичних та практичних питань навчальної дисципліни. Колоквіум містить два теоретичних питання та тестові завдання. Формат тестів: завдання типу "один із чотирьох".

Зразок завдань підсумкового колоквиуму

1. Яке з наведених тверджень є правильним? Свою відповідь обґрунтуйте:

- а) під час порівняння історичного та логічного методів пізнання, насамперед, помітна безпосередня їхня ідентичність;
- б) між історичним і логічним існує суперечність.

2. Охарактеризуйте та розташуйте зони владного простору за ступенем звуження: ринок, організація, метакорпорація. Відповідь аргументуйте.

3. Тестові завдання:

1. Завдяки якому із наведених методів пізнання вдається фіксувати сутність явищ:

- а) порівняння;
- б) припущення;
- в) наукової абстракції;
- г) діалектичному?

2. Який із наведених методів пізнання вивчає економічні явища в постійному русі та взаємозв'язку з іншими:

- а) математичного моделювання;
- б) аналізу;
- в) синтезу;
- г) діалектичний?

3. Згідно з економічним підходом, власність – це:

- а) відносини між людьми, опосередковані реччю;
- б) річ, яка належить певній людині;
- в) відношення людини до речі як до своєї;
- г) усі відповіді правильні.

4. Який тип привласнення є історично першим:

- а) загального неподільного;
- б) приватного роздільного;
- в) спільно-часткового;
- г) приватно-колективного?

5. Приватне роздільне привласнення реалізують через:

а) приватну трудову, первіснообщинну, феодалську та капіталістичну власність;

б) рабовласницьку, феодалську та приватну трудову власність, що ґрунтується на найманій праці;

в) приватну трудову, рабовласницьку, феодальну та капіталістичну власність;

г) немає правильної відповіді.

6. Яким історичним формам власності властивий позаекономічний примус до праці:

а) первісній і рабовласницькій;

б) рабовласницькій і феодальній;

в) феодальній і капіталістичній;

г) первісній і капіталістичній?

7. Історично першим неекономічним аспектом власності є:

а) правовий;

б) соціальний;

в) етичний;

г) інституційний.

8. Хто ввів у науковий обіг термін "соціальна власність":

а) В. Ленін;

б) К. Маркс;

в) Т. Веблен;

г) Ф. Ліст?

9. Соціальна власність – це:

а) власність, що пододала відчуження праці;

б) відношення розвитку здібностей людини;

в) загальний взаємозв'язок між різними типами та формами власності, що визначає історичну спрямованість, тенденцію розвитку всієї системи соціально-економічних відносин суспільства на всіх щаблях його історичного прогресу;

г) усі відповіді правильні.

10. Поняття методу пізнання містить:

а) дослідження структури та місця економічної науки в загальній системі знань;

б) певну методологію дослідження;

в) суб'єктивні судження вченого;

г) підхід до предмета дослідження.

11. Хто із учених-економістів застосовував у своїх дослідженнях класовий метод:

а) А. Сміт;

б) К. Маркс;

в) Ф. Ліст;

г) А. Маршалл?

12. Хто вперше застосував принцип історизму в економічних дослідженнях:

а) А. Сміт;

б) К. Маркс;

в) Ф. Ліст;

г) А. Маршалл?

Сумарні бали за колоквиум складаються із суми балів за виконання всіх завдань. Критерії оцінювання письмового модульного завдання наведено в табл. 10.1 і 10.2.

Таблиця 10.1

**Критерії оцінювання евристичного завдання
письмового колоквиуму**

Оцінки, бали	Евристичне завдання
1	2
7	Глибоко розкрито; матеріал відзначається логічністю, послідовністю та науковим стилем викладення; на основі вивчення лекцій, основної й додаткової літератури, законодавчих і нормативних документів зроблено узагальнення та сформульовано оригінальні висновки; відповіді проілюстровано прикладами з економічної практики
6	Глибоко розкрито; матеріал відзначається логічністю, послідовністю та науковим стилем викладення; на основі вивчення лекцій, основної й додаткової літератури, законодавчих і нормативних документів зроблено узагальнення та сформульовано оригінальні висновки
5	Розкрито повністю; матеріал відзначається логічністю, послідовністю та науковим стилем викладення; на основі програмного навчального матеріалу, законодавчих і нормативних документів самостійно зроблено узагальнення та сформульовано висновки
4	Розкрито повністю; матеріал відзначається логічністю, послідовністю та науковим стилем викладення; на основі програмного навчального матеріалу самостійно сформульовано висновки; можливі незначні похибки
3	Розкрито в межах програми курсу; можлива відсутність самостійних висновків або суттєвих похибок

1	2
2	Розкрито неповністю; значні труднощі у викладенні матеріалу; допущено суттєві помилки, які впливають на зміст відповіді
1	Не розкрито; значні труднощі у викладенні матеріалу на елементарному рівні

Таблиця 10.2

Критерії оцінювання тестів письмового колоквіуму

Оцінки, бали	6	5	4	3	2	1
Тестування, % правиль- них відпові- дей	90 – 100	77 – 89	61 – 76	50 – 60	30 – 49	1 – 29

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 11.1.

Таблиця 11.1

Розподіл балів за темами

Поточний контроль та самостійна робота							Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	
3,5	8,5	8,5	18,5	12	22	7	
Колоквіум							
20							

Примітка. T1, T2 ... T7 – теми змістових модулів.

Систему оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведено в табл. 11.2.

Система оцінювання рівня сформованості компетентності

Профе- сійні компе- тентності	Навчальний тиждень	Години	Методи та форми навчання	Рівень сформованості компетентностей			
				Форми контролю	Макси- маль- ний бал		
1	2	3	4	5	6		
Змістовий модуль 1. Теоретичні аспекти відносин власності та економічної влади					39		
Здатність застосовувати загальнонаукові та специфічні методи в дослідженні взаємозв'язку та взаємодії відносин власності й економічної влади	6	Ауд.	2	Лекція	Тема 1. Предмет дисципліни "Власність та економічна влада". Методи дослідження	Робота на лекції	0,5
			2	Практичне заняття	Опанування теоретичних основ курсу "Власність та економічна влада"; розгляд основних методичних підходів у дослідженні особливостей взаємозв'язку та взаємодії відносин власності й економічної влади	Активна участь в обговоренні питань теми	3
		СРС	11	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної й наукової літератури на задану тематику; засвоєння конкретних методів дослідження в пізнанні предмета курсу; розуміння актуальності вивчення інститутів власності й економічної влади та форм взаємозв'язку і взаємодії між ними		–
Здатність аналізувати концепції власності, еволюцію типів та форм власності з розвитком суспільства; виявляти взаємозв'язок категорій "праця" та "власність"	7	Ауд.	2	Лекція	Тема 2. Власність як система відносин суспільного виробництва	Робота на лекції	0,5
			2	Практичне заняття	Опанування системи відносин власності; розгляд основних типів та історичних форм власності, виявлення взаємозв'язку категорій "власність" і "праця" та тенденцій розвитку відносин власності на сучасному етапі	Активна участь в обговоренні питань теми	3
		СРС	11	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної й наукової літератури на задану тематику; засвоєння особливостей категорії власність як системи відносин суспільного виробництва	Поточна контрольна робота	5

Продовження табл. 11.2

1	2	3	4		5	6	
Здатність аналізувати та давати науково обґрунтовану оцінку різним аспектам власності	8	Ауд.	2	Лекція	Тема 3. Неекономічні аспекти відносин власності	Робота на лекції	0,5
			2	Практичне заняття	Опанування системи прав власності, розгляд соціального змісту власності, історії виникнення та становлення, виявлення історичної й соціальної бази етичного аспекту власності	Активна участь в обговоренні питань теми	3
		СРС	11	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної та наукової літератури на задану тематику; засвоєння особливостей юридичного, соціального й етичного аспектів власності	есе	5
Здатність аналізувати форми реалізації економічної влади та давати науково обґрунтовану оцінку взаємозв'язку та взаємозалежності політичної й економічної влади	9	Ауд.	2	Лекція	Тема 4. Економічна влада та її місце в економічній системі суспільства	Робота на лекції	0,5
			2	Практичне заняття	Опанування сутності економічної влади, виявлення взаємозв'язку економічної влади, економічної свободи і відповідальності, розгляд форм реалізації економічної влади та шляхів підвищення ефективності їхнього функціонування	Активна участь в обговоренні питань теми	3
		СРС	11	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної й наукової літератури на задану тематику; засвоєння сутності економічної влади та розуміння її місця в економічній системі суспільства	Написання статті	10
Змістовий модуль 2. Форми взаємозв'язку та взаємодії відносин власності й економічної влади							61
Здатність аналізувати основні типи і форми взаємодії та взаємозв'язку власності й економічної влади, давати їм науково обґрунтовану оцінку	10, 11	Ауд.	4	Лекція	Тема 5. Типи й особливості взаємозв'язку інститутів власності й економічної влади	Робота на лекції	1
			СРС	4	Практичне заняття	Опанування рефлексивних і парних взаємозв'язків інститутів власності й економічної влади; розгляд менеджменту як основної форми реалізації взаємозв'язку та взаємодії власності й економічної влади; виявлення специфіки взаємодії відносин власності й економічної влади в умовах соціалізації	Активна участь в обговоренні питань теми
			22	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної й наукової літератури на задану тематику; засвоєння особливостей взаємозв'язку інститутів власності та економічної влади	Поточна контрольна робота	5

Закінчення табл. 11.2

1	2	3	4	5	6		
Здатність робити наукові узагальнення щодо оцінювання вияву окремих економічних явищ, притаманних трансформаційним процесам у світі та національній економіці; здійснювати порівняльний аналіз різних економічних систем із позиції взаємодії інститутів власності й економічної влади	12, 13	Ауд.	4	Лекція	Тема 6. Трансформація економічних систем у контексті еволюції відносин власності й економічної влади	Робота на лекції	1
			4	Практичне заняття	Опанування особливостей ринкової економічної системи, командної й перехідної економіки з позиції взаємодії інститутів власності та економічної влади; розгляд рушійних сил розвитку економічних систем	Активна участь в обговоренні питань теми	6
	СРС	22	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної й наукової літератури на задану тематику; закріплення знань щодо особливостей різних типів економічних систем	Творче завдання	10	
					Есе	5	
Здатність аналізувати та оцінювати тенденції трансформації відносин власності й економічної влади як в Україні, так і світі загалом; розробляти заходи щодо підвищення ефективності взаємодії інститутів власності й економічної влади як на рівні окремих підприємств, так і економічної системи загалом	14, 15	Ауд.	4	Лекція	Тема 7. Трансформація відносин власності й економічної влади в Україні	Робота на лекції	1
			4	Практичне заняття	Опанування особливостей перебування структури власності в українській економіці; розгляд змісту та результатів реформування відносин влади в Україні; засвоєння форм взаємодії відносин власності й економічної влади в корпоративному секторі економіки України	Активна участь в обговоренні питань теми	6
	СРС	22	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд навчально-методичної й наукової літератури на задану тематику; засвоєння особливостей трансформації відносин власності й економічної влади в Україні		–	
					Колоквіум	20	
Усього годин		150	Загальна максимальна кількість балів із навчальної дисципліни			100	
<i>із них</i>							
<i>аудиторні</i>		110	75 %	<i>поточний контроль</i>		80	
<i>самостійна робота</i>		40	25 %	<i>підсумковий контроль</i>		20	

Максимальну кількість балів, яку може студент накопичити впродовж тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 11.3.

Розподіл балів за тижнями

Теми змістових модулів		Лекції	Робота на практичному занятті	Перевірка есе	ПКР	Творче завдання	Стаття	Колоквіум	Усього	
ЗМ 1	Тема 1	6 тиждень	0,5	3	–	–	–	–	3,5	
	Тема 2	7 тиждень	0,5	3	–	5	–	–	8,5	
	Тема 3	8 тиждень	0,5	3	5	–	–	–	8,5	
	Тема 4	9 тиждень	0,5	3	–	5	–	10	18,5	
ЗМ 2	Тема 5	10 тиждень	0,5	3	–	–	–	–	3,5	
		11 тиждень	0,5	3	–	5	–	–	8,5	
	Тема 6	12 тиждень	0,5	3	–	–	10	–	–	13,5
		13 тиждень	0,5	3	5	–	–	–	–	8,5
	Тема 7	14 тиждень	0,5	3	–	–	–	–	20	23,5
		15 тиждень	0,5	3	–	–	–	–	–	3,5
Усього			5	30	10	15	10	20	100	

Підсумкову оцінку з навчальної дисципліни визначають, відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 11.4).

Таблиця 11.4

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

Оцінки за цією шкалою заносять до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

12. Рекомендована література

12.1. Основна

1. Бодди Д. Основы менеджмента / Д. Бодди, Р. Пэйтон. – Санкт-Петербург : Изд-во "Питер", 1999. – 816 с.
2. Васильев Л. С. Феномен власти-собственности: типы общественных отношений на Востоке в средние века / Л. С. Васильев. – Москва : Наука, 1982. – 120 с.
3. Григорян Г. М. Политическая экономия: принципы обновления и развития / Г. М. Григорян. – Харьков : Изд. ХГЭУ, 2002. – 188 с.
4. Григорян Г. М. Собственность: история и современность : монография / Г. М. Григорян. – Харьков : Изд. ХГЭУ, 2000. – 388 с.
5. Гриценко А. А. Совместно-разделенная собственность как форма социалистического присвоения / А. А. Гриценко // Вопросы политической экономии. – 1990. – Вып. 207. – С. 42–44.
6. Демб А. Корпоративне управління: віч-на-віч з парадоксами / А. Демб, Ф. Нойбауер. – Київ : Основи, 1997. – 302 с.
7. Задорожный Г. В. Собственность и экономическая власть / Г. В. Задорожный. – Харьков : Основа, 1996. – 140 с.
8. Здравомыслов А. Г. О соотношении экономической и политической власти в переходный период / А. Г. Здравомыслов. – Москва : Система, 1994. – 94 с.
9. Капелюшников Р. Экономическая теория прав собственности (методология, основные понятия, круг проблем) / Р. Капелюшников. – Москва : МЭиМО, 1990. – 211 с.
10. Методологические вопросы трансформации экономической системы / С. Ковалев // Экономическая теория на пороге XXI века / под ред. Ю. М. Осипова. – Москва : Юристъ, 1998. – С. 595–605.
11. Корпоративное управление в переходных экономиках / под ред. М. Аоки, Х. Кима. – Санкт-Петербург : Лениздат, 1997. – 558 с.
12. Мескон М. Основы менеджмента / М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури. – Москва : Полис, 1992. – 400 с.
13. О собственности : Закон Украины // Новые хозяйственные образования. Ч. V – VI. – Харьков : Простор, 1991. – С. 38–54.
14. Подробнее о системе ЕСОП // Экономика и жизнь. – 1991. – № 48, 49 ; 1992. – № 8, 11.

15. Про приватизацію майна державних підприємств : Закон України № 2623-ХІІ від 18. 09.1992р. // Голос України. – 1992. – 6 травня.
16. Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію) : Закон України № 2171-ХІІ від 06. 03.1992 р. // Підприємство і ринок України. – 1992. – № 4.
17. Рибалкін В. О. Теорія власності / В. О. Рибалкін, І. В. Лазня. – Київ : Логос, 2000. – 280 с.
18. Халипов В. Ф. Власть. Основы кратологии / В. Ф. Халипов. – Москва : Луч, 1995. – 304 с.
19. Халипов В. Ф. Наука о власти. Кратология / В. Ф. Халипов. – Москва : Полис, 2002. – 443 с.
20. Шкредов В. П. Метод исследования собственности в "Капитале" К. Маркса / В. П. Шкредов. – Москва : Изд-во Московского университета, 1973. – 244 с.
21. Шницер М. Порівняння економічних систем / М. Шницер. – Київ : Основи, 1997. – 519 с.
22. Щербина В. Ф. Экономические отношения: история и современность / В. Ф. Щербина, В. М. Цветаев. – Ленинград : Изд-во Ленинградского университета, 1987. – 82 с.
23. Юдин А. И. Метод исследования системы производственных отношений в "Капитале" К. Маркса / А. И. Юдин. – Москва : Изд-во Моск. ун-та, 1985. – 48 с.
24. Якубенко В. Д. Базисні інститути в трансформаційній економіці : монографія / В. Д. Якубенко. – Київ : КНЕУ, 2004. – 252 с.

12.2. Додаткова

25. Бернарски М. Социальные аспекты преобразования собственности / М. Бернарски // Вопросы экономики. – 1993. – № 4. – С. 107–109.
26. Болл Т. Власть / Т. Болл // Полис. – 1993. – № 5. – 40 с.
27. Будкін В. Передумови і результати трансформації власності у постсоціалістичних державах / В. Будкін // Економіка України. – 2002. – № 5. – С. 76–83.
28. Власть: очерки современной политической философии Запада / В. В. Мшвениерадзе, И. И. Кравченко, Е. В. Осипова и др. – Москва : Наука, 1989. – 160 с.

29. Галушко А. "Стандарты" экономической свободы / А. Галушко // Финансовая Украина. – 1995. – 4 янв. – С. 3.
30. Гадамер Х. Истина и метод / Х. Гадамер. – Москва : Прогресс, 1988. – 329 с.
31. Грейсон Д. Американский менеджмент на пороге XXI века / Д. Грейсон, К. О'Делл. – Москва : Экономика, 1991. – 132 с.
32. Григоренко Е. Н. Приватизация в Украине: достижения и недостатки / Е. Н. Григоренко // Государственный информационный бюллетень о приватизации. – 2000. – № 6. – С. 2–5.
33. Даль Р. Введение в экономическую демократию / Р. Даль. – Москва : Наука, СП "ИПРА". 1991. – 128 с.
34. Девіс Стівен М. Боротьба за вдосконалення всесвітнього корпоративного управління / Стівен М. Девіс // Економічні реформи сьогодні. – 1999. – № 25. – С. 6–11.
35. Дьюбіел С. Корпоративне управління: вдосконалення методів організації роботи корпорацій / С. Дьюбіел // Економічні реформи сьогодні. – 1999. – № 25. – С. 74–79.
36. Ильин И. А. О частной собственности / И. А. Ильин // Сочинения : в 2-х т. – Москва : Изд. "Медиум", 1994. – Т. 1. – 384 с.
37. Исупов К. Русская философия собственности (XVII – XX вв.) / К. Исупов, И. Савкин. – Санкт-Петербург : СП "Ганза", 1993. – 512 с.
38. Клейнер Г. Управление корпоративными предприятиями в переходной экономике / Г. Клейнер // Вопросы экономики. – 1999. – № 8. – С. 64–79.
39. Коуз Р. Фирма, рынок и право / Р. Коуз. – Москва : Прогресс, 1973. – 192 с.
40. Куліш А. До питання аналізу етапів розвитку трансформаційної економіки / А. Куліш // Економіка України. – 2002. – № 6. – С. 47–51.
41. Кременецкий Я. Демократия на производстве и коллективная собственность в США / Я. Кременецкий // Вопросы экономики. – 1990. – № 9. – С. 132–151.
42. Лазня И. Всеобщий закон собственности / И. Лазня, В. Рыбалкин // Экономика Украины. – 2001. – № 9. – С. 43–50.
43. Локк Д. О собственности / Д. Локк // Избранные философские произведения : в 2-х т. Т. 2. – Москва : Прогресс, 1960. – С. 18–31.
44. Мовсесян А. Роль фактора власти в экономике / А. Мовсесян, А. Либман // Экономист. – 2002. – № 1. – С. 58–64.

45. Поппер К. Открытое общество и его враги / К. Поппер. – Москва : Полис, 1992. – 261 с.
46. Прудон П. Ж. Что такое собственность? / П. Ж. Прудон. – Москва : Изд. "Республика", 1998. – 368 с.
47. Радаев В. В. Власть и собственность / В. В. Радаев, О. И. Шкаратан // Социс. – 1991. – № 1. – С. 53–58.
48. Рыбалкин В. Рынок как экономический институт собственности. / В. Рыбалкин // Экономика Украины. – 2001. – № 2. – С. 42–52.
49. Сакс Дж. Економіка перехідного періоду: Уроки для України / Дж. Сакс, О. Пивоварський. – Київ : Основи, 1996. – 345 с.
50. Слупян В. Б. Акционерная собственность работников как инструмент мотивации / В. Б. Слупян // США: Экономика. Политика. Идеология. – 1995. – № 2. – С. 19–24.
51. Собственность в экономической системе России / под ред. В. Н. Черковця. – Москва : Экономический факультет, ТЕИС, 1998. – 556 с.
52. Старк Д. Рекомбинированная собственность и рождение восточноевропейского капитализма / Д. Старк // Вопросы экономики. – 1996. – № 6. – С. 4–24.
53. Стиглер Д. Экономическая теория информации. Теория фирмы / Д. Стиглер. – Санкт-Петербург : Лениздат, 1995. – 348 с.
54. Тамбовцев В. Л. К типологии экономических систем / В. Л. Тамбовцев // Экономика и математические методы. – 1994. – № 2. – С. 12–18.
55. Туроу Л. Будущее капитализма. Как экономика сегодняшнего дня формирует мир завтрашний / Л. Туроу // Новая постиндустриальная волна на Западе. – Москва : Academia, 1999. – С. 185–222.
56. Фридман М. Капитализм и свобода / М. Фридман // ЭКО. – 1991. – № 7. – С. 18–23.
57. Хайек Ф. Пагубная самонадеянность. Ошибки социализма / Ф. Хайек. – Москва : Новости, 1992. – 304 с.
58. Хубнев К. Критерии преобразования собственности / К. Хубнев Экономист. – 1995. – № 8. – С. 68–73.
59. Шумпетер Й. Капитализм, социализм и демократия / Й. Шумпетер. – Москва : Полис, 1995. – 300 с.
60. Экономическая история мира. Европа. В 4-х т. / под общ. ред. М. В. Конотопова. – Москва : Издательско-торговая корпорация "Дашков и К", 2003. – Т. 4. – 412 с.

61. Якокка Л. Карьера менеджера / Л. Якокка. – Москва : Полис, 1991. – 78 с.

62. Яременко О. Л. Рынок и этика / О. Л. Яременко // Социальная экономика. – Харьков : ХНУ, 2001. – № 2. – С. 12–15.

12.3. Інформаційні ресурси

63. Законодавчі та нормативні акти України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.zakon.com.

64. Офіційний сайт Всесвітнього банку. – Режим доступу : <http://econ.worldbank.org/wdr>.

65. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

66. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. – Режим доступу : www.kmu.gov.ua.

67. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. – Режим доступу : <http://www.imf.org>.

12.4. Методичне забезпечення

68. Лісна І. Ф. Персональна навчальна система з навчальної дисципліни "Власність і економічна влада" [Електронний ресурс] / Т. С. Черкашина. – Режим доступу : <http://www.ikt.hneu.edu.ua/course/view.php?id=3795>.

Додатки

Додаток А

Таблиця А.1

Структура складових частин професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Власність та економічна влада" за Національною рамкою кваліфікацій України

46

Складові частини компетентності, яку формують у межах теми	Мінімальний досвід	Знання	Уміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Предмет дисципліни "Власність та економічна влада". Методи дослідження					
Здатність застосовувати загальнонаукові та специфічні методи в дослідженні взаємозв'язку і взаємодії відносин власності й економічної влади	Характерні риси основних методологічних підходів у дослідженні відносин власності й економічної влади	Методологічні засади аналізу особливостей взаємозв'язку та взаємодії інститутів власності й економічної влади	Застосовувати загальнонаукові та специфічні методи в дослідженні взаємозв'язку і взаємодії відносин власності й економічної влади	Зрозуміло та недвозначно повідомляти про власні висновки, а також знання та пояснення, що їх обґрунтовують	Відповідальність за точне визначення основних методологічних підходів у дослідженні відносин власності й економічної влади
Тема 2. Власність як система відносин суспільного виробництва					
Здатність аналізувати концепції власності, ево-	Сутність та природу власності	Загальнотеоретичні закономір-	Аналізувати концепції власності, еволюцію ти-	Презентувати результати аналізу	Самостійно досліджувати взаємозв'язок ка-

1	2	3	4	5	6
люцію типів та форм власності з розвитком суспільства; виявляти взаємозв'язок категорій "праця" та "власність"	як економічної категорії; еволюція типів і форм власності	ності розвитку інституту власності	пів і форм власності з розвитком суспільства; виявляти взаємозв'язок категорій "праця" та "власність"	різних теорій власності	тегорій "праця" та "власність" і відповідати за коректність та адекватність висновків
Тема 3. Некономічні аспекти відносин власності					
Здатність аналізувати некономічні аспекти власності; давати науково обґрунтовану оцінку різним аспектам власності	Сутність та природу некономічних аспектів власності	Особливості юридичного, соціального та етичного аспектів власності	Аналізувати некономічні аспекти власності; давати науково обґрунтовану оцінку різним аспектам власності	Професійно формулювати особливості некономічних аспектів власності	Подавати результати виконаних самостійно або у складі колективу досліджень щодо юридичного, соціального та етичного аспектів власності
Тема 4. Економічна влада та її місце в економічній системі суспільства					
Здатність аналізувати форми реалізації економічної влади; давати науково обґрунтовану оцінку взаємозв'язку та взаємозалежності політичної й економічної влади	Сутність та природу економічної влади	Загальнотеоретичні закономірності розвитку інституту економічної влади; форми реалізації економічної влади	Аналізувати форми реалізації економічної влади; давати науково обґрунтовану оцінку взаємозв'язку та взаємозалежності політичної й економічної влади	Презентувати результати дослідження закономірностей розвитку інституту економічної влади	Самостійно досліджувати взаємозв'язок політичної й економічної та відповідати за коректність і адекватність висновків

1	2	3	4	5	6
Тема 5. Типи й особливості взаємозв'язку інститутів власності та економічної влади					
Здатність аналізувати основні типи і форми взаємодії та взаємозв'язку власності й економічної влади; давати науково обґрунтовану оцінку основним типам і формам взаємодії та взаємозв'язку власності й економічної влади	Основні типи взаємодії інститутів власності й економічної влади; сутність соціалізації	Основні типи та форми взаємозв'язку і взаємодії відносин власності й економічної влади в різних соціально-економічних умовах; основні напрями соціалізації сучасної економіки	Аналізувати основні типи і форми взаємодії та взаємозв'язку власності й економічної влади; давати науково обґрунтовану оцінку основним типам і формам взаємодії та взаємозв'язку власності й економічної влади	Презентувати результати аналізу основних типів і форм взаємодії та взаємозв'язку власності й економічної влади в різних соціально-економічних умовах	Подавати результати виконаних самостійно або у складі колективу досліджень щодо особливостей взаємозв'язку та взаємодії власності й економічної влади в умовах соціалізації економіки та відповідати за коректність і адекватність висновків
Тема 6. Трансформація економічних систем у контексті еволюції відносин власності й економічної влади					
Здатність робити наукові узагальнення щодо оцінювання вияву окремих економічних явищ, притаманних трансформаційним процесам у світі та національній економіці; робити порівняльний	Сутність і структура економічної системи	Історичні типи та форми економічних систем у контексті еволюції відносин власності й економічної влади	Робити наукові узагальнення щодо оцінювання вияву окремих економічних явищ, притаманних трансформаційним процесам у світі та національній економіці; робити порівняльний аналіз різних економічних	Презентувати результати аналізу різних економічних систем із позиції взаємодії інститутів власності й економічної влади	Самостійно досліджувати історичні типи та форми економічних систем у контексті еволюції відносин власності й економічної влади та відповідати за коректність і адекватність висновків

1	2	3	4	5	6
аналіз різних економічних систем із позиції взаємодії інститутів власності й економічної влади			систем із позиції взаємодії інститутів власності й економічної влади		
Тема 7. Трансформація відносин власності й економічної влади в Україні					
Здатність аналізувати тенденції трансформації відносин власності й економічної влади як в Україні, так і світі загалом; розробляти заходи щодо підвищення ефективності взаємодії інститутів власності й економічної влади як на рівні окремих підприємств, так і економічної системи загалом	Тенденції розвитку інститутів власності й економічної влади в Україні	Особливості розвитку та взаємодії інститутів власності й економічної влади в Україні; світові тенденції розвитку корпоративних відносин та їхні особливості в Україні	Аналізувати тенденції трансформації відносин власності й економічної влади як в Україні, так і світі загалом; розробляти заходи щодо підвищення ефективності взаємодії інститутів власності й економічної влади як на рівні окремих підприємств, так і економічної системи загалом	Професійно формулювати світові тенденції розвитку корпоративних відносин	Подавати результати виконаних самостійно або у складі колективу досліджень щодо тенденцій трансформації відносин власності й економічної влади як в Україні, так і світі загалом і відповідати за коректність та адекватність висновків та рекомендацій

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	4
3. Програма навчальної дисципліни	7
4. Структура навчальної дисципліни.....	11
5. Теми та плани семінарських занять.....	12
6. Теми практичних занять	15
6.1. Приклади типових практичних завдань до тем	16
7. Самостійна робота.....	19
7.1. Контрольні запитання для самодіагностики	23
8. Індивідуально-консультативна робота	26
9. Методи навчання	26
10. Методи контролю	28
11. Розподіл балів, які отримують студенти	36
12. Рекомендована література.....	41
12.1. Основна	41
12.2. Додаткова	42
12.3. Інформаційні ресурси.....	45
12.4. Методичне забезпечення	45
Додатки.....	46

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ВЛАСНІСТЬ ТА ЕКОНОМІЧНА ВЛАДА

**Робоча програма
для студентів усіх спеціальностей
другого (магістерського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладачі: **Лісна** Ірина Федорівна
Пивавар Ірина Володимирівна

Відповідальний за видання *О. Є. Попов*

Редактор *О. Г. Доценко*

Коректор *О. Г. Доценко*

План 2017 р. Поз. № 180 ЕВ. Обсяг 51 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*